

ДО 90-Ї РІЧНИЦІ З ДНЯ НАРОДЖЕННЯ КРОЧКА ЮЛІЯ ІВАНОВИЧА – ДОКТОРА БІОЛОГІЧНИХ НАУК, ПРОФЕСОРА, МУДРОГО ПЕДАГОГА ТА ТАЛАНОВИТОГО НАУКОВЦЯ-ТЕРІОЛОГА

Куртяк Ф.Ф.

*ДВНЗ «Ужгородський національний університет», біологічний факультет
вул. А. Волошина, 32, м. Ужгород, Закарпатська область, Україна*

9 серпня 2019 року виповнюється 90-та річниця з дня народження Юлія Івановича Крочка – доктора біологічних наук, професора, мудрого педагога та талановитого науковця-теріолога, провідного фахівця у галузі екології, морфології та фізіології кажанів Карпатського регіону.

Народився Юлій Іванович Крочко 9 серпня 1934 року в місті Ужгород.

Все життя Юлія Івановича пов'язане з зоологічними дослідженнями: спеціалізація в університеті, аспірантура і захист двох дисертацій за спеціальністю «зоологія», обидві в Інституті зоології ім. І.І. Шмальгаузена НАН України: 1970 рік – кандидатська «Морфологічні та еколого-фізіологічні особливості популяцій нічниць великої та довгокрила звичайного Закарпатської області»; 1992 рік – докторська «Рукокрилі Українських Карпат».

Кажани стали об'єктом обох дисертацій Юлія Івановича. З особливим натхненням він досліджував кажанів, їхню екоморфологію та міграції. У середині 60-х років Юлій Іванович включився у масштабну програму кільцювання кажанів спільно з відомими українськими теріологами – Василем Ісаковичем Абеленцевим, Костянтином Адріановичем Татариним та науковим керівником Юлія Івановича – Іллею Івановичем Колюшевим. За цей час ними було окільцьовано, за свідченнями Юлія Івановича, до 5 тисяч особин кажанів. Також було досліджено склад літніх та особливо зимових скупчень кажанів у багатьох регіонах України. За підсумками цих досліджень були опубліковані три статті (Абеленцев та ін., 1968–1970).

Упродовж своїх відпусток він провів величезну кількість наукових експедицій у різноманітні куточки Українських Карпат, вивчаючи фауну хребетних пралісів і печер передгірних та гірських районів Закарпаття. Саме завдяки його зусиллям створено дотепер єдиний в Україні природно-заповідний об'єкт, пов'язаний із кажанами – заказник «Лилики» у штольнях біля с. Глибоке поблизу Ужгорода.

У стінах рідного Ужгородського університету пройшов шлях від асистента до завідувача і професора кафедри зоології.

Всю свою багаторічну діяльність Юлій Іванович присвятив підготовці висококваліфікованих спеціалістів. Йому завжди були притаманні відповідальність, сумлінність, вимогливість до себе та розуміння інших, широка всебічна ерудиція. Бажання пробудити інтерес до предмету, вміння донести знання, чуйне ставлення та турботу постійно відчували студенти-біологи. Юлій Іванович вміло поєднував наукову і педагогічну діяльність. До цього часу пам'ятаю його ґрунтовні лекції з зоології та порівняльної анатомії хребетних, а також із зоогеографії. Підготував практикум із зоології хребетних та значну кількість наочних і методичних посібників із зоології.

Юлій Іванович був членом Національної комісії з питань ведення Червоної книги України, у другому виданні якої (ЧКУ, 1994) спільно з Анатолієм Михайловичем Волохом було опубліковано три описи рідкісних видів кажанів: підковик малий, підковик великий та довгокрил звичайний.

Упродовж багатьох років Юлій Іванович співпрацював із редакціями двох видань, де часто був не тільки автором, але й редактором і рецензентом статей – Наукового вісника Ужгородського університету та журналу Інституту зоології НАН України «Вісник зоології».

Після захисту докторської дисертації він був членом Спеціалізованої ради з захисту дисертацій при Інституті зоології НАНУ та при Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича, був опонентом багатьох зоологічних дисертацій.

В останні роки своєї науково-педагогічної діяльності Юлій Іванович відійшов від теріологічних досліджень. У цей період Юлій Іванович зацікавився батрахофауною краю. Юлій Іванович був моїм науковим керівником, разом із 1998 року ми опублікували серію статей стосовно регенерації у хвостатих амфібій та екології й морфології кількох видів амфібій на теренах Закарпатської низовини. Його останньою повновагомою працею став визначник герпетофауни Карпат (2001 рік).

Після виходу на пенсію у 2003 році виїхав до Угорщини, де ще певний час працював у Педагогічному коледжі міста Ніредьгаза. Регулярно приїжджав до Ужгорода, при цьому часто з'являвся на факультеті, спілкувався з колегами.

Пішов з життя 1 грудня 2007 року. Похований у Будапешті.

Своєю бездоганною працею, широкою ерудицією, глибокою порядністю, інтелігентністю, чуйним ставленням до тих, хто поруч, готовністю в будь-яку хвилину прийти на допомогу, Юлій Іванович заслуговував на глибоку пошану та любов колег і вихованців. Світлий, добрий спомин про Юлія Івановича назавжди залишиться в серцях тих, хто його знав, любив і шанував, хто жив і працював поряд із ним чи під його мудрим керівництвом.

Основні наукові праці Крочка Юлія Івановича:

Крочко Ю. И. Материалы по питанию большой ночницы в Закарпатской области // Тез. докл. и сообщ. к 18 научн. конф. Ужгородск. гос. ун-та. Сер. Биол. Ужгород, 1964. С. 5-7.

Крочко Ю. И. К вопросу о соотношении полов у некоторых видов рукокрылых Закарпатья // Флора и фауна Укр. Карпат: Тез. докл. межвуз. юбил. конф. Ужгородск. ун-та. Ужгород, 1965. С. 88-90.

Крочко Ю. И. Материалы про зимівлю великого підковоноса на території Закарпатської області // Тези доп. та повідомлення до XIX наук. конф. Ужгородск. ун-та. Сер. Біол. Ужгород, 1965. С. 72-74.

Абеленцев В. И., Колюшев И. И., Крочко Ю. И., Татаринов К. А. Итоги кольцевания рукокрылых в Украинской ССР за 1939-1967 гг. Сообщение 1 // Вестн. зоол., 1968, № 6. С. 59-64. Сообщение 2 // Вестн. зоол., 1969. № 2. С. 20-24. Сообщение 3 // Вестн. зоол., 1970. № 1. С. 61-65.

Крочко Ю. И. Морфологические и эколого-физиологические особенности популяций большой ночницы и обыкновенного длиннокрыла Закарпатской области: Дис. ... канд. биол. наук. Киев: Ин-т зоол. АНУ, 1970. 178 с.

Крочко Ю. И. Про чисельність, користь і охорону кажанів // Про охорону природи Карпат. Ужгород: Карпати, 1973. С. 169-172.

Крочко Ю. И. Фауна хребетних тварин деяких печер та підземель Закарпатської області // Ibid. С. 172-175.

Крочко Ю. И. О находке ночницы длинноухой (*Myotis bechsteini* Kuhl, 1818) в Закарпатской области // Вестн. зоол., 1975. № 6. С. 81-82.

Крочко Ю. И. Про знаходження європейського підвиду вуханя (*Plecotus auritus austriacus*) в Закарпатській області // Охорона природи та раціональне використання природних ресурсів: Мат-ли конф. молод. учених. Київ: Наук. думка, 1980. С. 181-182.

Крочко Ю. И. О некоторых видах рукокрылых Советских Карпат и их охране // Биологические аспекты охраны редких животных: Сб. науч. тр. Москва, 1981. С. 23-28.

Крочко Ю. И. Сезонные ритмы рукокрылых Карпатского заповедника // Сезонная ритмика природы горных областей: Тез. докл. I Всесоюзн. совещ. по горной экологии. Ленинград, 1982. С. 172-173.

Крочко Ю. И. Рукокрылые лесных экосистем Украинских Карпат // Охрана лесных экосистем: Тез. докл. Республ. науч.-технич. конф. Львов, 1986. С. 177-179.

Крочко Ю. И. Рукокрылые Карпатского заповедника и актуальные проблемы их сохранения // Пробл. изучения и охр. заповедн. экосистем: Тез. докл. научн.-практ. конф., посвящ. 20-летию Карпатского зап.-ка. Рахов, 1988. С. 110-112.

Татаринов К. А., Крочко Ю. И. Пути формирования фауны рукокрылых Украинских Карпат // Изученность териофауны Украины, ее рациональное использование и охрана. Київ: Наук. думка, 1988. С. 34-46.

Крочко Ю. И. Биология длинноухой ночницы (*Myotis bechsteini*) на западе УССР // Рукокрылые. Мат-лы Всес. совещ. по рукокрылым. — Пенза: Пензенск. пед. ин-т, 1990. С. 80-82.

Крочко Ю. И. Рукокрылые Украинских Карпат: Автореф. дис. ... докт. биол. наук. Киев: Ин-т зоол. АН Укр., 1992. 34 с.

Крочко Ю. И. Біологія кожанка північного в Українських Карпатах // Тези доповідей 47-ї наукової конференції УжДУ. Сер. Біологія. Ужгород, 1993. С. 17.

Крочко Ю. И. Экологические аспекты зимней спячки рукокрылых Украинских Карпат // Фауна Східних Карпат: сучасний стан і охорона: Мат-ли міжнар. конф. Ужгород, 1993. С. 81-83.

Крочко Ю. И., Корчинський О. В., Варгович Р. С. Антропогенні кісткові захоронення хребетних тварин карстових печер Закарпаття // Фауна Східних Карпат: сучасний стан і охорона: Мат-ли міжнар. конф. Ужгород, 1993. С. 84-85.

Крочко Ю. И. Экологические аспекты питания рукокрылых Украинских Карпат // Млекопитающие Украины. Київ: Наук. думка, 1993. С. 76-87.

Волох А. М., Крочко Ю. И. Підковоніс малий // Червона книга України. Тваринний світ / Під ред. М. М. Щербака. Київ: Укр. енцикл., 1994. С. 376.

Волох А. М., Крочко Ю. И. Підковоніс великий // Червона книга України. Тваринний світ / Під ред. М. М. Щербака. Київ: Укр. енцикл., 1994. С. 377.

Волох А. М., Крочко Ю. И. Довгокрил звичайний // Червона книга України. Тваринний світ / Під ред. М. М. Щербака. Київ: Укр. енцикл., 1994. С. 382.

Ковтун М., Крочко Ю. До історії досліджень кажанів в Україні // Європейська ніч кажанів '98 в Україні / За ред. І. Загороднюка. Київ, 1998. С. 10-15. (Праці Теріологічної школи. Вип. 1).

Крочко Ю. И., Крочко В. Ю., Добей В. О., Потіш Л. А. Комплексне вивчення зооценозів типових природних екосистем Закарпатської рівни-ни, розробка її сучасного екоменеджменту та охорони // Науковий вісник Ужгородського університету. Сер. Біологія. 1999. № 6. С. 94-99.

Крочко В. Ю., Крочко Ю. И. Охрана генофонду тваринного світу Північно-Східних Карпат // Національні природні парки: проблеми становлення і розвитку: Матеріали міжнародної наук.-практ. конф., присвяч. 20-річчю Карпат. нац. парку, 14-17 верес. 2000 р. Яремче, 2000. С. 182-184.

Крочко Ю. Кільцювання кажанів в Україні: досвід та пошуки альтернатив // Міграційний статус кажанів в Україні / За ред. І. Загороднюка. Київ, 2001. С. 34-36. (Novitates Theriologicae. Pars 6).

Крочко Ю. Довгокрили і нічниці: *Mi ni opuse Myats* // *Ibi d.* С. 50-52.

Крочко, Юлій Іванович. Практикум з зоології хребетних (Анатомічна частина) [Текст]: навч. посіб. для студ. біол. ф-тів держ. ун-тів / Ю. І. Крочко ; Ужгородський держ. ун-т. Ужгород: ВАТ «Патент», 2000. 196 с.: іл. ISBN 966-7400-06-5

Крочко Ю. І., Попович О. Б. Короткий визначник земноводних і плазунів Українських Карпат (навчальний посібник). Ужгород: ВАТ «Патент», 2001. 50 с.

Куртяк Ф. Ф., Петрушко І. А., Суховія М. І., Крочко Ю. І. Вплив фізичних факторів довкілля на процес регенерації біологічних тканин// Тези доповідей III з'їзду Українського біофізичного товариства. 8–11 жовтня 2002 року. Львів, 2002. С. 241.

Куртяк Ф. Ф., Петрушко І. А., Суховія М. І., Крочко Ю. І. Может ли влиять солнечная активность на регенерацию биологических тканей// Космос и биосфера. Физические поля в биологии, медицине экологии. Тезисы докладов Международного крымского семинара 1–6 октября 2001, Партенит, Крым, Украина, 2001. С. 50-53.

Куртяк Ф. Ф., Крочко Ю. І., Суховія М. І. Вивчення регенераційного процесу, як одного з чинників збереження генофонду тритонів Карпатського регіону // Охорона навколишнього середовища та раціональне використання природних ресурсів. Збірник доповідей XI Всеукраїнської наукової конференції аспірантів та студентів. Т. 2. Донецьк: ДонДТУ, ДонНУ, 2001. С. 112-113

Куртяк Ф. Ф., Крочко Ю. І. Морфологічна характеристика тритона дунайського (*Amphibi a, Salamandridae, Triturus* з території Притисянської низовини // Науковий вісник Ужгородського національного університету, Серія: Біологія, 2003. Випуск 12. С. 102-106.

Крочко Ю. І., Куртяк Ф. Ф., Петрушко І. Я., Суховія М. І. Вплив фізичних факторів на регенерацію біологічних тканин // Науковий вісник Ужгородського Університету, Серія: Медицина, 2001. Випуск 15. С. 17-20.

Куртяк Ф. Ф., Петрушко І. А., Суховія М. І., Крочко Ю. І. Експериментальне та теоретичне вивчення посттравматичної регенерації у тритонів при дії ультрафіолетового випромінювання // Науковий вісник УЖДУ. Серія: Біологія, 2000. Випуск 8. С. 163-166.